

Социјална осигурања Швајцарске: Најважније последице непримене Споразума о социјалном осигурању између Швајцарске и бивше Југославије у односу на Косово

На основу одлуке владе Швајцарске, Споразум о социјалном осигурању који је раније закључен са бившом Југославијом се више не примењује од 1. априла 2010. у односу на Косово.

Ова одлука не значи да није искључено да ће бити постигнути нови споразум о социјалном осигурању између Швајцарске и Косова. Када услови са стране Косова буду испуњени биће проверени услови за почетак нових преговора.

У међувремену држављани Косова се у оквиру социјалног осигурања Швајцарске третирају као држављани других земаља, са којима Швајцарска нема уговор о социјалном осигурању.

Овај лист са информацијама пружа информације о правном статусу држављана Косова у појединим гранама социјалног осигурања и то само у прегледу. За оцену појединачних случајева је меродавна само законска регулатива.

1. Опште напомене у вези подношења захтева

Особа која подноси захтев за остваривање права на давања из социјалног осигурања Швајцарске не мора да за заступање овлашћује адвокате, саветнике или друга лица. Формуларе за подношење захтева можете да преузмете бесплатно на Интернету или код заступништва Швајцарске у иностранству. Особе које подносе захтев могу саме да попуне формуларе. Ако при томе имате проблема могу да Вам помогну надлежни носиоци осигурања (АНВ осигурања, IV службе).

Опуномоћено лице има право заступања само до тренутка када давалац пуномоћја сматра да је то неопходно. Пуномоћје за опуномоћено лице може да се повуче у било ком тренутку без икаквог образложења уколико дотична особа жели сама да заступа своје интересе. Потребно је само да се достави лично потписани допис дотичног лица у којем саопштава да се од одређеног датума повлачи пуномоћје за заступање за одређено лице.

2. Основно начело

У начелу држављани Косова од 1. априла 2010. год. имају по Закону о социјалном осигурању Швајцарске исти статус као држављани других земаља са којима Швајцарска нема споразум о социјалном осигурању. Тако да се пре свега примењују прописи Швајцарског закона за странце.

У поједином то значи следеће:

3. Давања пензијских осигурања старосних и породичних пензија (АНВ): Старосна, удовачка, удовичка или сирочадска пензија

Давања, која су пре 01. априла 2010. исплаћивана, се по правилу и даље одобравају, иако те дотичне особе живе у иностранству (тзв. гаранција заштите стечених права)

Нова давања држављани Косова могу само да примају у случају ако живе у Швајцарској. Нова давања се према томе више не исплаћују у иностранству.

а. Старосне пензије из АНВ осигурања

Лица која су до 31. марта 2010. достигла године старости потребне за стицање права на редовну старосну пензију имају право на исплату старосне пензије у иностранству (т.ј. пензија се исплаћује и у случају да примаоц има боравиште изван Швајцарске).

Лица која године старости потребне за стицање права на старосну пензију достижу након 1. априла 2010. могу да примају старосну пензију само уколико живе у Швајцарској. Ако трајно напустите Швајцарску постоји, уз одређене услове, могућност повраћаја уплаћених доприноса (види посебан одељак бр.6).

б. Породична пензија из АНВ осигурања

- Породичне пензије за које постоји право на исплату у иностранству (значи такве, које се исплаћују и у случају да прималац има боравиште изван Швајцарске) могу да настану само у случају да је смртни случај наступио пре 31. марта 2010. године.
- Код смртних случајева од 1. априла 2010. породичне пензије се исплаћују само ако прималац има боравиште у Швајцарској. Код трајног напуштања Швајцарске постоји, уз одређене услове, могућност повраћаја уплаћених доприноса (види посебан одељак бр.6).

4. Давања из инвалидског осигурања (инвалидска пензија)

Инвалидске пензије које су додељене на основу **решења** до 31. марта 2010. се држављанима Косова и даље исплаћују, иако имају боравиште изван Швајцарске. Држављани Косова могу ову пензију да примају и у иностранству и у случају да напусте Швајцарску након 31. марта 2010. године, а пензија им је међутим раније додељена на основу решења. Значи, за инвалидске пензије одлучује датум доношења решења.

Изузете из ове могућности примања пензије у иностранству су и даље IV-четвртинске инвалидске пензије, које се и на основу ранијег споразума нису могле примати у иностранству.

Исплата пензија које су додељене решењем након 31. марта 2010. се одобрава само у случају да лице има место становања у Швајцарској (не постоји могућност да се прима у иностранству).

5. Додаци за породицу

Држављани Косова чија деца не живе у Швајцарској, од 1. априла 2010. немају више права на додатна породична давања за децу.

6. Повраћај уплаћених доприноса

Држављани Косова који живе у иностранству могу да поднесу захтев за повраћај АНВ доприноса, ако трајно напуштају Швајцарску или су то већ учинили. Услов за повраћај доприноса је да су доприноси уплаћивани најмање годину дана у Швајцарској. Доприноси се враћају без камата. Повраћај доприноса обухвата уплате послодавца и послопримца. Лица које имају право и чланови њихових породица (супружник/супруга, деца млађа од 25 година) морају да су трајно напустили Швајцарску или да докажу да то трајно намеравају. Ако остану пунолетна лица у Швајцарској која још нису напунила 25 година, постоји могућност повраћаја доприноса ако су та деца завршила своје образовање. Постоји могућност ускраћивања исплате доприноса уколико њихова вредност превазилази будућа АНВ давања, која су припала лицу које има право на пензију.

Држављани Косова који се већ примали АНВ или IV давања али чија права се губе на основу промене места становања у иностранству, могу да поднесу захтев за повраћај АНВ доприноса. При томе ће се одузети већ исплаћена АНВ или IV давања.

Повраћај доприноса је могућ само лично на име осигураника (то значи само на његов лични банковни рачун), а не на рачун његовог опуномоћеника. Ако постоје посебне околности, које оправдавају да се исплата изврши, постоји могућност исплате трећем лицу, и то под условом, да се та особа писмено обавезе, да осигураном лицу која има та права целокупни износ без одбитака исплати.

Држављани Косова којима је извршен повраћај доприноса, као и њихови наследници, немају више никаква права на потраживања на старосну, породичну или инвалидску пензију. Право на повраћај доприноса застарева након пет година од наступања осигураног случаја, то значи најкасније пет година након достизања старости за старосну АНВ пензију или пет година након смрти особе на основу које постоји право на породичну пензију.

Не постоји никаква обавеза и не у сваком случају повод за подношење захтева за повраћај доприноса. Уколико се не поднесе захтев за повраћај доприноса она остају у АНВ осигурању. На основу ових доприноса постоји могућност стицања права на старосну или породичну пензију ако су испуњени одређени предуслови (између осталог боравиште у Швајцарској). До истека рока застарелости (5 година након наступања осигураног случаја), доприноси нису изгубљени, иако се не поднесе одмах захтев за повраћај.

Поред тога морамо да напоменемо да ће у будућности вјероватно бити закључен нови споразум о социјалном осигурању са Косовом. У овом случају према свему судећи постоји могућност да ће се из постојећих доприноса, који нису враћени, за држављане Косова опет исплаћивати пензије у иностранству. Због тога и не постоји неопходност да се одмах поднесе захтев за повраћај, сем у случају да замало још нисте напунили године старости потребне за стицање права на АНВ пензију, односно да имате још мало до истека рока застарелости од 5 година.

7. Обавештења и друге информације

- У односу на **пензијско осигурање старосних и породичних пензија и повратак доприноса:**

Извршни орган швајцарских социјалних осигурања
(Schweizerische Ausgleichskasse SAK)
Av. Edmond-Vaucher, 18
Postfach 3100
1211 Genf 2
Schweiz

тел.: +41 22 795 91 11
факс: +41 22 795 97 05

Интернет: <http://www.zas.admin.ch/cdc/cnc3/cdc.php?pagid=31&lang=de&do=noheader>

- У односу на **инвалидске пензије:**

IV-давања за осигуранике са боравиштем у иностранству IVST
(IV-Stelle für Versicherte mit Wohnsitz im Ausland IVST)
Av. Edmond-Vaucher, 18
Postfach 3100
1211 Genf 2
Schweiz

тел. +41 22 795 91 11
факс +41 22 795 99 50

Интернет: <http://www.zas.admin.ch/cdc/cnc3/cdc.php?pagid=32&lang=de>

- **Опште информације:**

Швајцарска амбасада
(Schweizerische Botschaft)
Ardian Krasniqi 11
10060 Pristina
Kosovo

Поштанска адреса:
Embassy of Switzerland
p.o. Box 161
10010 Pristina
Kosovo

тел.: +381 (0)38 248 088/089
факс: +381 (0)38 248 078

- **Особе у Швајцарској:**

Осигурања и њихове испоставе као и надлежна IV-места ће Вам дати радо дати информације. Списак тих осигурања и надлежних места налази се на адреси <http://www.ahv-iv.info/andere/00150/index.html?lang=de>